

Lausunto Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelujärjestelmän uudistuksesta - R4 erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistus

Kunnanhallitus 17.03.2025 § 52
121/00.04.02/2024

Valmistelija

kunnanjohtaja Henri Ruotsalainen, 040 488 3011, henri.ruotsalainen@lapinlahti.fi

Aluehallituksen lausuntopyyntö 10.2.2025 § 44: Pohjois-Savon hyvinvointialue rakentui yhdistämällä aiemman kuntapohjaisen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestäjien toiminta. Hyvinvointialueen toiminnassa integroituu sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi aina erityisen vaativista palveluista perustason palveluihin.

Hyvinvointialueen käynnistymisvaiheessa alkuvuodesta 2023 keskityttiin varmistamaan turvallinen siirtymä uuteen organisaatioon. Hyvinvointialueen käynnistymisen jälkeen on ollut aika aloittaa palvelujärjestelmän kokonaisuudistus. Uuden järjestelmän tuomat mahdollisuudet kehittää ja uudistaa toimintaa on hyödynnettävä täysimääräisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistä haastaa voimakkaasti henkilöstön saatavuuden ongelmat, väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu ja kustannustason nousu. Toiminnan uudistaminen on välttämätöntä, jotta hyvinvointialue voi rakentaa taloudellisesti ja toiminnallisesti kestäväen palvelujärjestelmän. Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus koskee kaikkia hyvinvointialueen palveluita ja toimialoja.

Hyvinvointialueuudistus mahdollistaa sote-palvelujärjestelmän uudistamisen asiakaslähtöisesti ja peruspalveluita vahvistaen hyödyntäen integroitunutta järjestelmää. Palvelujärjestelmän uudistamisohjelmassa valmistellaan viisi kokonaisuudistusta:

- R1. Vastaanotto toiminnan ja alueellisen erikoissairaanhoidon sekä aikuissosiaalityön uudistus
- R2. Osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistus
- R3. Perhe- ja vammaispalveluiden uudistus
- R4. Erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistus
- R5. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden uudistus

Uudistusten valmistelua tukee muun muassa seuraavat läpileikkaavat toimenpiteet:

- Digitaalisten palveluiden uudistaminen (strategisen ohjelma, Ahall 02.10.2023 § 304)
- Kiinteistöselvitys ja toimitilaverkko
- Hallinto ja tukipalvelut (strategisen ohjelma; Ahall 05.06.2023 § 187)
- Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen (strategisen ohjelma, Ahall 05.06.2023 § 186)

Uudistusten valmistelua ohjaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen sotepalvelustrategia (Avalt 19.06.2023 § 34) ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma (Ahall 01.11.2023 § 366). Sote-palvelustrategian ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisesti palvelujärjestelmän ja -verkon uudistaminen aloitettiin syksyllä 2023.

R4-uudistuksen viranhaltijavalmistelu tehtiin ohjausryhmän asettamissa työryhmissä, joissa palvelutoimialalla oli keskeinen rooli. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi Jari Saarinen. Hyvinvointialueen johtoryhmä johtaa työskentelyä.

Koko palvelujärjestelmän uudistamisohjelmalla pyritään kokonaisuudessaan saavuttamaan n. 50 M€ vuotuinen kustannusvaikutus (Ahall 19.06.2024 § 218), joka toteutuessaan tasapainottaisi hyvinvointialueen taloutta merkittävästi.

Erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistuksen keskeiset sisällöt:

Erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistuksen taustalla on hyvinvointialueen uuden organisaation integraatiomahdollisuuksien hyödyntäminen, talouden reunaehdot sekä henkilöstön saatavuus.

Uudistuksessa vahvistetaan erikoissairaanhoidon tukea perusterveydenhuoltoon, tehostetaan läpi erityispalveluiden henkilöstövoimavaran käyttöä, vahvistetaan omaa tuotantoa ja vähennetään siten ostopalveluita, uudistetaan organisaatio- ja johtamisrakenteita uudistuvan toiminnan edellyttämällä tavalla sekä parannetaan tilatehokkuutta lisäämällä palvelutuotannon ja hallinnon tilojen yhteiskäyttöä sekä tiivistämällä tuotannon tilankäyttöä.

Uudistuksen yhtenä perustana on sähköisten palveluiden lisääminen ja sitä toteutetaan siten, että digitaalinen asiointi ja etävastaanotot lisääntyvät kaikissa hoitoprosessin vaiheissa. Palveluita tullaan yhteensovittamaan moniammatillisella ja monialaisella työskentelyllä, toimintamalleja kehittämällä ja henkilöstön yhteiskäytöllä.

Osa-alueittain painotettuna avoterveydenhuollon poliklinikkatoiminnan uudistuksessa tavoitteena on poliklinikkaprosessi, jossa potilas hoidetaan nykyistä sujuvammin. Leikkaustoiminnan ja invasiivisten toimenpiteiden uudistuksessa tavoitteena on viiveetön, sujuva ja lyhytjälkihoitoiseen kirurgiaan painottuva toimintamalli erikoisaloittain suunniteltuna.

Päivystystoiminnan uudistuksessa tarkastellaan päivystysaikaista palveluntuotantoa kiirevastaanotto- ja päivystystoiminnan osalta nykyistä enemmän kokonaisuutena sekä toiminnallisesti että alueellisesti.

Integroidun uuden opetusvastaanotto-toiminnan laajentumisen keskeisenä tavoitteena on monialaisen koulutuksen ja opetuksen vahvistaminen, koulutus ja harjoittelupaikkojen lisääminen, perusterveydenhuollon osaamisen vahvistaminen sekä monipuolinen ja turvallinen oppimis- ja palveluympäristö eri alojen opiskelijoille. Opetusvastaanotoilla vaikutetaan palveluiden saatavuuteen erityisesti perusterveydenhuollossa, mutta erikoissairaanhoidon fyysisesti läheisellä tuella.

Aluehallitus pyytää luonnoksesta lausunnot Pohjois-Savon kunnilta 28.3.2025 mennessä.

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

antaa lausuntonaan seuraavan:

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulee varmistaa erikoissairaanhoidon palvelujen säilyminen myös Ylä-Savossa lisäalassa osana alueellista ja yhdenvertaista terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kokonaisuutta.

lisäalassa tarjottavat erikoissairaanhoidon palvelut ovat tärkeitä koko Ylä-Savon alueen asukkaille. Ylä-Savon alueella asuu 50 0000 asukasta, mikä vastaa 20 %:a hyvinvointialueen väestömäärästä. Lisäksi todetaan, että lisäalassa on uusia ja peruskorjattuja sairaalarakennuksia ja niissä on ajanmukaiset välineet erikoissairaanhoidon tarpeisiin.

Alueen väestön terveystalouden saatavuuden ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi on välttämätöntä, että erikoissairaanhoidon toimintoja ei keskitetä yksinomaan Kuopioon, vaan alueellinen palvelutuotanto säilyy vähintään nykyisessä tasossaan. Väestön ikärakenteen vinoutuminen ja palvelutarpeen kasvu erityisesti iäkkään väestön osalta kasvaa Ylä-Savon alueella, mikä lisää erikoissairaanhoidon tarvetta.

Myös palvelujen saavutettavuus ja potilasturvallisuus tulee huomioida - Pitkät

etäisyydet Kuopioon heikentävät potilaiden mahdollisuuksia saada ajoissa tarvitsemansa hoito, mikä voi johtaa komplikaatioihin ja lisäkustannuksiin. Erikoissairaanhoidon säilyttäminen lisäalassa vähentää potilaskuljetuksista ja keskittämisen aiheuttamista investointitarpeista syntyviä kustannuksia.

Erikoissairaanhoidolla on merkittävä vaikutus alueen elinvoimaan. Erikoissairaanhoidon keskittäminen vie alueelta työpaikkoja ja toisaalta voi heikentää alueen houkuttelevuutta terveydenhuollon ammattilaisille ja johtaa henkilöstöpulaan myös perusterveydenhuollossa.

Lisäksi mainittakoon, että huomioiden nykyinen maailmantilanne, tulisi myös erikoissairaanhoidon palvelujen järjestäminen hajauttaa useampaan toimipisteeseen varautumisen näkökulmasta ja sitä kautta turvata toiminnan jatkuvuus myös mahdollisessa häiriö- tai poikkeustilanteessa.

Lapinlahden kunta vaatii, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen päätöksenteossa huomioidaan lisälmen sairaalan merkitys Ylä-Savon ja koko Pohjois-Savon alueen terveydenhuollolle ja että erikoissairaanhoidon palvelut säilyvät osana alueellista palveluverkkoa. Edellä mainituilla perusteilla alueellisen erikoissairaanhoidon järjestäminen tulee toteuttaa vaihtoehdon 1 mukaisesti.

Päätös

Kunnanhallitus päätti

antaa lausuntonaan seuraavan: Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulee varmistaa erikoissairaanhoidon palvelujen säilyminen myös Ylä-Savossa lisäalassa osana alueellista ja yhdenvertaista terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kokonaisuutta.

Erikoissairaanhoidon uudistamishdotus on laadittu liian yleisellä tasolla. Suunnitelmassa ei ole riittävästi vertailutietoa erikoisaloittain sairaaloiden suoritteista ja kustannuksista. Hyvä asia on se, että erikoissairaanhoidon toiminnoissa on tunnistettu toimintojen tehostamistarve.

Sote-uudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut nimenomaan perusterveydenhuollon vahvistaminen. Sen vuoksi mahdollisimman laaja erikoissairaanhoidon poliklinikkatoiminnan säilyttäminen tukee erityisesti perusterveydenhuollon lääkärin ja hoitajien hankkimista ja pysyvyyttä alueella. Lisäalassa tarjottavat erikoissairaanhoidon palvelut ovat tärkeitä koko Ylä-Savon alueen asukkaille. Ylä-Savon alueella asuu 50 0000 asukasta, mikä vastaa 20 %:a hyvinvointialueen väestömäärästä. Lisäksi todetaan, että lisäalassa on uusia ja peruskorjattuja sairaalarakennuksia ja niissä on ajanmukaiset välineet erikoissairaanhoidon tarpeisiin.

Alueen väestön terveystalouden saatavuuden ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi on välttämätöntä, että erikoissairaanhoidon toimintoja ei keskitetä yksinomaan Kuopioon, vaan alueellinen palvelutuotanto säilyy vähintään nykyisessä tasossaan. Väestön ikärakenteen vinoutuminen ja palvelutarpeen kasvu erityisesti iäkkään väestön osalta kasvaa Ylä-Savon alueella, mikä lisää erikoissairaanhoidon tarvetta.

Myös palvelujen saavutettavuus ja potilasturvallisuus tulee huomioida - Pitkät etäisyydet Kuopioon heikentävät potilaiden mahdollisuuksia saada ajoissa tarvitsemansa hoito, mikä voi johtaa komplikaatioihin ja lisäkustannuksiin. Erikoissairaanhoidon säilyttäminen lisäalassa vähentää potilaskuljetuksista ja keskittämisen aiheuttamista investointitarpeista syntyviä kustannuksia. Erikoissairaanhoidolla on merkittävä vaikutus alueen elinvoimaan. Erikoissairaanhoidon keskittäminen vie alueelta työpaikkoja ja toisaalta voi heikentää alueen houkuttelevuutta terveydenhuollon ammattilaisille ja johtaa henkilöstöpulaan myös perusterveydenhuollossa. Lisälmen ja Varkauden erikoissairaanhoidon henkilöstövähennyksillä saavutetaan vähän säästöä skenaariossa yksi. Lisälmen ja Varkauden sairaaloiden mahdollinen alas ajaminen vaikuttaisi negatiivisesti alueen ja kuntien elinvoimaan sekä ammattitaitoisen terveydenhuollon henkilökunnan sijoittumiseen ja halukkuuteen asua alueella. Lisäksi mainittakoon, että huomioiden nykyinen maailmantilanne, tulisi myös erikoissairaanhoidon palvelujen järjestäminen hajauttaa useampaan

toimipisteeseen varautumisen näkökulmasta ja sitä kautta turvata toiminnan jatkuvuus myös mahdollisessa häiriö- tai poikkeustilanteessa. Kansakunnan ja maakunnan huoltovarmuuden kannalta on perusteltua, että erikoissairaanhoidon palveluita ei keskitetä voimakkaasti KYS:n. Tämän takia Iisalmen ja Varkauden sairaaloiden hyvät ja asianmukaiset toimitilat tulee olla tehokkaassa käytössä. Erikoissairaanhoidon palveluita, esimerkiksi poliklinikka palveluita käyttävien potilaiden näkökulmasta on perusteltua, että palveluita on tarjolla kohtuullisen matkan päässä Iisalmessa ja Varkaudessa.

Lapinlahden kunta vaatii, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen päätöksenteossa huomioidaan Iisalmen sairaalan merkitys Ylä-Savon ja koko Pohjois-Savon alueen terveydenhuollolle ja että erikoissairaanhoidon palvelut säilyvät osana alueellista palveluverkkoa.

Pöytäkirjamerkintä: Kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Terttu Ruotsalainen ja valtuuston puheenjohtaja Minna Rissanen Pohjois-Savon hyvinvointialueen valtuuston jäsenenä poistuivat kokouksesta esteellisenä (yhteisöjäävi) asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.